Niels Jørgen Cappelørns prædiken 4. søndag efter trinitatis

Taler
Niels Jørgen Cappelørn
Professor i Søren Kierkegaard-studier, præst og dr.theol. h.c

Dato
14. juli 2019

Sted
Helligåndskirken

Omstændigheder
Denne prædiken var den sidste, som Niels Jørgen Cappelørn holdt inden han gik på pension efter 41 år som hjælpepræst i Helligåndskirken i København.

Prædikentekster
Anden Samuelsbog kapitel 11, vers 26-27
Anden Samuelsbog kapitel 12, vers 1-7a
Lukasevangeliet kapitel 6, vers 36-42

Salmer
Gud, efter dig jeg længes
Gloria: Ære være Gud i det højeste
O Herre, udslet min synd så svar!
Dommer over levende og døde
Nu har jeg fundet det, jeg grunder
O Guds lam uskyldig
Nåden hun er af kongeblod
Den nåde, som vor Gud har gjort

Indledende kollekt

Barmhjertige Gud, himmelske Far!
Du, der elsker alle, onde som gode,
og giver os så rigeligt af sol og regn,
at jorden bliver frugtbar og rig på afgrøder.
Vend os om, når vi blinde for vore egne fejl
vender ryggen til andre
og fælder domme over dem.
Ånd på vore hjerter,
så det frosne i os smelter,
og livet strømmer fra os – frit og uden frygt.
Opfyld længslen i os
efter at blive forliget med dig,
så vi kan være barmhjertige,
som du er barmhjertig,
og så det må kendes på os,

at vi er dine børn,
genfødt til at leve i kærlighed
ved din elskede Søn, Jesus Kristus, vor Herre,
som med dig lever og regerer
i enhed med Helligånden,
én sand Gud, fra evighed, til evighed.
Amen.

Bøn

Gud vor himmelske Far!
Drag syndens slør bort fra vore øjne,
så vi
– i troen –
kan se,
at du er barmhjertig.
Amen.

Prædikenen

Hvis man aldrig nogensinde – før jeg i dag læste dagens tekst højt fra Alterbogen – havde hørt den oprindelige historie om David og Batseba, så måtte man tænke ved dig selv: Den store, og senere så berømte og berømmede, kong David må have været et helt sjældent godt menneske.

Tænk, at han tog Batseba til sig, da hendes mand, kong Davids betroede hærfører, Urias, var afgået ved døden. Ja, ikke nok med det. Han giftede sig med hende. Og sammen fik de en søn, den senere så stormægtige kong Salomo.

Men hvorfor i al verden skulle så profeten Natan fortælle David denne provokerende historie? (Som vi hørte den oplæst fra Anden Samuelsbog i Det gamle Testamente.) Det giver jo ingen mening.

Nej! – I den *udskæring* af historien, der optræder i Alterbogen, hvor hele forhistorien er udeladt, giver det faktisk slet ingen mening. Og det gør det heller *ikke* i sammenhæng med dagens evangelietekst.

Den lange forhistorie er kort fortalt følgende: Hærfører Urias var af kong David sendt på en betroet opgave. En aften opholdt David sig oppe på paladsets flade

tag for at nyde den svale aftenbrise. På taget af et nærliggende huse fik han øje på en meget smuk kvinde, som var i gang med at nøgnbade sig. Hurtigt beordrede han en tjener til at finde ud af, hvem hun mon var. Og meldingen lød: Det er Batseba, Urias' hustru. Da David godt vidste, at Urias var på krigstjeneste, lod han Batseba kalde til sig. De var sammen hele natten. Med det resultat, at Batseba blev gravid. David, som var en resolut konge, lod Urias kalde hjem fra felten. Kort efter sendte David ham ganske vist tilbage til fronten, men denne gang til et sted allerforrest i frontlinjen, så det var helt sikkert, at han ville blive dræbt. Og som planlagt, skete det: Urias blev slået ihjel af fjenden. Batsaba holdt sørgetid som forordnet. Og David giftede sig derefter med hende.

Se, *nu* giver det mening, at profeten Natan skal opsøge David for at få ham til at erkende den
utilgivelige udåd, han havde begået.

Natan fortalte David en både gribende og grusom historie, som vi allerede har hørt læst op. Så den skal ikke gentages her.

David blev – som vi hørte det – glødende af raseri og ville prompte have den rige mand slået ihjel, fordi han havde stjålet den fattige mands eneste lam. Hertil sagde Natan blot: *"Det er dig, der er manden!"*

Hvad er det, denne beretning siger os om David? Og hvad er det, denne beretning om David siger om os? Mange ting i grunden. Men i dag vil jeg kun opholde mig ved dette ene:

David så ikke, eller han ville ikke se, sin egen selviske fremfærd. Han var forblændet af sin egen ret og af sin egen fortræffelighed. Ja, så forblændet var han, at han var blevet fuldstændig blind over for følgerne af sine egne gerninger. Til gengæld voldte det ham absolut intet besvær at fordømme den griske rige mand i Natans fortælling.

Hvordan mon det skal forstås?

Se, det har Jesus i evangelieteksten et indirekte svar på. Det svar, at sådan viser det sig at være med de fleste af os – måske endda med os allesammen.

Det er et ikke ukendt adfærdsmønster, at man har let ved at se fejl hos andre,

mens man som oftest er blind over for sine egne fejl. Man dømmer hurtigt andre for at sprede sladder og rygter, og det på trods af, at man selv handler på samme måde.

"Hvorfor ser du kun splinten i din brors øje, men lægger ikke mærke til bjælken i dit eget øje!" Spurgte Jesus sine tilhørere.

Til David sagde Natan: *"Det er dig, der er manden!"*

Til hver og én siger Jesus: "Hykler, tag først bjælken ud af dit eget øje; så kan du se klart nok til at tage
den splint ud, som er i din brors øje."

Se! Vel er disse ord en dom, en dom over hver enkelt af os, men de er *ikke kun* en dom, de er også en stadig ny begyndelse *fra* Gud. Hvordan dog det? Det skal vi nu høre om.

Uden mindste mådehold og uden fjerneste forbehold siger Jesus: "Vær barmhjertige, som jeres himmelske Far er barmhjertig."

At være barmhjertig betyder at være overbærende, mild og kærlig. Og sådan er Gud altså over for os. Han bærer over med os. Han tilgiver os. 'Så skal *I* da også vise andre overbærenhed og tilgive dem,' siger evangeliet til os i dag. Og det føjer til: 'Hvis I dømmer, så skal I selv dømmes – og det med samme mål som det, I dømmer andre med.'

At 'dømme' bliver i teksten nærmere bestemt som at '*for*dømme' dvs. '*fra*dømme' andre tilgivelse. Også det at *'tilgive'* bliver nærmere bestemt i teksten: "Giv, så skal der gives dig." At tilgive er altså ikke kun at ignorere en fornærmelse eller at negligere en krænkelse.

Den tilgivelse, der blot udtales i ord, er ingen sand tilgivelse. Sand bliver tilgivelsen først, når den omsætter sig i handling og omslutter den, der tilgives, med kærlig gavmildhed.

"Giv, så skal der gives jer." Det betyder, at når vi giver, så får vi noget givet. Og den, der giver os, når vi giver andre, det er Gud! Og når Gud giver – dvs. *til*giver – så giver han "et godt, presset, rystet, topfyldt mål".

Teksten til i dag har her en meget vigtig pointe: Når du eller jeg tilgiver et andet menneske, så skal vi ikke måle med vores eget mål, men derimod med Guds mål. Og netop det er som sagt: "et godt, presset, rystet, topfyldt mål".

Tilgivelse er uden forbehold! Og pointen fortsætter: Fordi Gud er barmhjertig mod *os*, derfor skal også *vi* være barmhjertige mod andre. Og fordi Gud tilgiver *os*, derfor skal også *vi* tilgive hinanden.

Eller endnu stærkere udtrykt: Kun fordi Gud er barmhjertig mod os *først*, ligesom han elsker os *først*, kun derfor kan vi efterfølgende være barmhjertige mod andre. Og netop derfor har vi kræfter til at være barmhjertige. Og vi skal jo ikke først til at præstere noget for at få Guds barmhjertighed. Nej! Den får vi gratis og på forhånd, af ren og skær nåde.

Men menneskeligt set er det mærkeligt, at kristeligt set fører nåden pligten med sig. Men fordi Gud viser os sin barmhjertighed – af nåde, derfor påhviler der os den pligt at vise barmhjertighed mod vore medmennesker.

At Gud er barmhjertig betyder endvidere, at han *ser dig* og *ser mig*, ikke som vi tager os ud i vore egne øjne, men som vi er i *Guds øjne:* nemlig hans elskede børn, der længes efter at blive forløste. Og som børn har vi jo pligter. Blandt andet pligten til at se vore medmennesker i øjnene, så de føler sig *set* – ikke set med et dømmende, men med et kærligt blik.

På den baggrund kan det siges, at den, der dømmer andre, er det menneske, der forledt af sin egen misforståede selvhjulpenhed har stirret sig blind på sin egen fuldkommenhed (ligesom David) og er blevet blind for Guds barmhjertighed. Altså tror det menneske ikke og mener heller ikke at have brug for Guds barmhjertighed.

Er der da ingen dom over os?

Jo! Hvis vi selv vil den, fordi vi kræver at leve på vore egne præmisser i stedet for at leve efter troen på Gud og i tillid til hans barmhjertighed. *Så* kompliceret og *så* enkelt er det. Her er der imidlertid et stort MEN, der er værd at tænke over.

Vi er forskrækkeligt svagtseende, når det drejer sig om at få øje på Guds

ubetingede barmhjertighed. Og det er vi på grund den synd, vi nægter at indse hos os selv, men som vi har det skarpeste blik for hos andre. Den synd sidder som en bjælke i øjet på os og spærrer for udsynet og gør os snæversynede. Og den snæversynethed forvrænger alle vore proportioner.

De mange fordømmelige forseelser andre gør mod os, de vokser sig altid kæmpestore og viser sig at være ganske utilgivelige – efter vores mening. Hvorimod de små fejl, vi selv begår over for andre, de tager sig altid ud som små, ubetydelige bagateller – mener vi. Årsagen er her: den altfordrejende og den altforvanskende egoisme, der gør os blinde over for Guds barmhjertighed, og som gør os til dommere over andre.

"Hykler!" siger Jesus til hver den, der dømmer sine medmennesker. Ikke for at skræmme os fra vid og sans, men for at kalde os tilbage – tilbage til Guds tilgivende barmhjertighed. Jesus kalder på os. Kalder os til alterbordet i dag for dér at give os del i Guds frie og nådige tilgivelse. Og derfra sender han os ud i hverdagen med ordene: "Vær barmhjertige, som jeres himmelske Far er barmhjertig!" Og han har overbærenhed nok til os alle, "et godt, presset, rystet, topfyldt mål". Så du kan roligt dele ud af den.
Amen.

Lov og tak og evig ære, være dig,
vor Gud, Fader Søn og Helligånd,
som var i begyndelsen,
er nu,
og vil altid være, i al evighed.
Amen.

Kirkebøn
Barmhjertige Gud!

Vi takker dig for fællesskabet i kirken og i menigheden. Forny det ved din Helligånd. Lad din kirke ud over jorden vokse i erkendelse af sandheden i Jesus Kristus, og vær du dens trøst og styrke, hvor den lider under splittelse, og hvor den bløder under forfølgelse.

Almægtige Gud!

Stift fred, hvor ufreden hærger. Giv besindighed og retsindighed til alle statsledere og politikere. Bring fredelighed og forståelse mellem USA og de forskellige lande i Mellemøsten. Beskærm de mange ofre for terror og trøst deres familier. Beskyt dem, der sætter livet på spil på flugt fra krig og terror. Giv håb til de
fremmede og hjem til de mange flygtninge.

Velsign og bevar Danmark og alle, der har taget ophold i Danmark. Værn Dronningen, Kronprinsen og hele den kongelige familie. Giv indsigt og klarsyn til alle vore politikere og giv visdom og vidsyn til alle skoler og universiteter.

Hjælp dem, der er så fattige, at de ikke kan give deres børn en god og righoldig barndom.

Kærlige Gud!

Støt og værn dem, der føler sig ensomme og isolerede, og dem, som lever i knuste og brudte forhold.

Kom dem til undsætning, der er frygtsomme og forkomne, fordi de føler sig set ned på og dømt udenfor.

Beskærm dem, som er fortvivlede, fordi de lider under sårene fra andres ubarmhjertige fordømmelser.

Giv frimodighed til dem, der er deprimerede og angste, og til dem, som er undertrykte, fordi de ikke tør åbne sig for glæden.

Omslut dem, som er bitre og vrede på livet, beskærm dem, der er bange for døden, og dem, der fristes af den udvej: at tage deres eget liv.

Forbarm dig over de anfægtede og de tvivlende.

Giv ro til dem, der er forjagede, styrke til dem, der er syge, lindring til dem, der lider, håb til dem, som ligger for døden, og trøst til dem, som bærer sorg.

Nådige Gud!

Lær os at lytte til dit ord, bevare det i tro og handle efter det i kærlighed. Så vi ikke farer frem med dom og fordømmelser, men tilgiver andre og viser dem barmhjertighed.

Lys din fred over de døde.
Skænk dem – og alle os, der endnu lever – et evigt liv.

Det beder vi om i Jesu Kristi navn.

Amen.

Afsluttende kollekt

Vi takker dig, himmelske Far,
at du sendte din Søn til verden,
ikke for at dømme os,
men for, at vi skal frelses ved ham.

Vi takker dig, barmhjertige Gud,
for nadverens gaver,
det levende brød og den livgivende vin
som pant på din nådige tilgivelse,
så vi aldrig mere behøver at miste håbet.

Vi beder dig, kærlige Gud,
lad disse gaver komme os til gode som dagligt brød,
så vi må tjene hinanden i barmhjertighed og i kærlighed
og en dag forvente at samles i dit rige,
ved Jesus Kristus,
din elskede Søn og vor kærlige bror,
som med dig lever og råder,
i enhed med Helligånden,
én sand Gud,
fra evighed til evighed
Amen.

Kilde
Manuskript tilsendt af taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler.

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
4. søndag efter trinitatis, Første tekstrække, Prædiken, Prædikener fra 2000-tallet

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/niels-jorgen-cappelorns-praediken-4-sondag-efter-trinitatis